

enixe postulaverit Seraphicus Franciscus: ecce quid ante Patris æterni, Christi et summi Pontificis thronum petierit et obtinuerit: ecce fructum zeli, orationum et sollicitudinis ejus: ecce portentosam indulgentiam, quam impetrare meruit; qua nulla divinius, cum a Christo Domino immediate prodeat; qua nulla efficacior, cum omnes penas peccatis debitas tollere valeat; qua nulla diuturnior, cum usque ad mundi finem sit valitura. Jamvero heu! quam pauci tanti beneficii participes fieri exoptant! Quam pauci de hac in nostris ecclesiis indulgentia lucranda sollicite curant! Multi quidem justificari, sanctificari et salvari facile possent, si huic indulgentiæ lucranda sedulo incumbenter; heu! tamen, ut verbis utar Chrysostomi: *nosmetipsi causa nostræ perditionis sumus, quia non instanter ad Deum accedimus, non interpellamus assidue, non rogamus quemadmodum pro tanta dignum est causa rogare* (hom. 24 in Matt.). Addamus et quod causa nostræ perditionis sumus, qui oblatas indulgentias lucrari renuimus et præcipue indulgentiam sanctæ Mariæ angelorum, quam quo facilius homines lucrari queunt, eo segnius ad illam lucrandam se accingunt. Heu! si scirent et serio perpendere peccatores, quanta inferni et purgatorii sint supplicia, totis sane conatibus hanc indulgentiam quisque lucrari contenderet, ut ea declinare videret. Si unus aliquis ex damnatis, vel ex his qui in purgatorio igne cremantur, Deo permittente, in hunc mundum veniret, palamque predicaret, quam gravia et terribilia sint alterius mundi tormenta, certe quotquot illum audirent, terrore quaterentur, nec quisquam foret qui ad hæc supplicia vitanda, indulgentiam quam prædicamus summo studio lucrari non sateret. Rogo autem vos, fratres, ut hoc nunc faciatis, quod ageritis, si concionatorem hunc ex alio mundo venientem audiretis; a peccatis omnibus declinate; expurgate vetus fermentum per sinceram peccatorum vestrorum confessionem et oblatam indulgentiam ad tollendas peccatorum reliquias lucrari contedite, ut adveniente morte, nil in vobis purgandum supersit, nilque vos impediatur, vel retardet ab assequenda æterna beatitudine, quam unicuique vestrum opto in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti. Amen.

DE SANCTO DOMINICO

CONCIO UNICA.

Positus sum ego prædicator (1 Timoth. 2).

Prædicatoris munus excelsum est, et qui illud digne obeunt, merito dici debent sal terræ, mundi lumina, nuntii veritatis æternæ, animarum salvatores, satores æternitatis et quasi matres fecundæ, quæ sanctitatis et lucis filios Christo pariunt: *Filioli mei, quos iterum parturio* (Gal. 4). Verum est nonnullos concionatores sua imperitia, adulteratis suis concionibus, suaque vita minus recte ordinata, muneri, quo honorantur, injuriam facere, dignitatemque prædicatoris, qua insigniuntur, in seipsis vilem, abjectam et contemptibilem efficere. Verum sanctus Dominicus prædicatoris dignitati, ad quam a Deo vocatus est, novam adjecit gloriam, splendorem novum contulit, eamque virtutibus et meritis suis illustriorem fecit, cum fuerit exemplar, prototypus et patriarcha prædicatorum: *positus sum ego prædicator*. Scio, de Dominico dici posse, quod fuerit patriarcha cum Abrahamo, propheta cum Isaia, solitudinis cultor cum Benedicto, evangelicæ paupertatis sectator cum Seraphico Francisco et eminentiorum virtutum exemplar cum nonnullis aliis viris sanctissimis. Quia tamen hic in universo orbe ecclesiastico, ut insignis prædicator, necnon ut prædicatorum antesignanus et pater inspicitur, eum hodie solummodo ut prædicatorem perfectissimum proponam. Ave.

Scientia, zelo et vita exemplari florere debet prædicator evangelicus. In eo requiritur scientia, ut *potens sit exhortari in doctrina sana et eos, qui contradicunt arguere* (ad Tit. 1). In eo desideratur zelus, quo accensus, peccatores generose arguat, obsecret et increpet: *argue, obsecra, increpa* (2 Tim. 4). In eo tandem rutilare debet vita exemplaris: in

omnibus te ipsum præbe exemplum bonorum operum (ad Tit. 2). Si concinator scientia non luceat, est quasi sol sine lumine; si zelo non ardeat, est quasi ignis sine calore; si bonis suis exemplis alios ad bona opera non excitet, est Doctor sine unctione et arbor sine fructu. Hæc sane in evangelico prædicatore requiruntur. Jam heu! quot concionatores habentur ignari et omnia scientia vacui! quot frigidi et omni zelo destituti! quot pluribus vitiiis irretiti, quibus pravis suis exemplis magis destruant, quam verbis suis edificare valeant! At sanctus Dominicus prædicator extitit perfectissimus qui scientia extitit maximus, zelo sanctissimus, et vita supra modum exemplaris. Perpendamus concinatoris illius scientiam, zelum et sancta exempla: 1. *scientiam*, qua illustratus fuit; 2. *zelum*, quo fuit accensus; 3. *bona exempla*, quæ edidit.

I PARS.

Sancti Dominici scientia.

Prædicatores in sacra scriptura vocantur *angeli*, sive quia a Deo, tamquam angeli, in hunc mundum mittuntur, ut hominum saluti invigilent; sive quia, sicut angeli superiores magna replentur scientia, qua alios sibi inferiores irradiant, ita et prædicatores multa repleri oportet scientia, ut prædicationibus suis homines illustrare valeant. Sancto autem Dominico nil deficit scientiæ, quæ in perfecto concinatore desideratur, cum habuerit scientiam 1. universalem; 2. fecundam; 3. oratione comparatam.

1. Sicut, qui in arte picturæ peritissimi fieri cupiunt, omnium rerum notitiam acquirere percontant, ut penicillo suo quaslibet res representare et delineare valeant, ita et prædicatores pulchritudinem virtutis, peccati deformitatem, gaudia paradisi, inferni supplicia, naturæ secreta, mysteria gratiæ et omnia aliquatenus scire debent, ut de iis juxta auditorum quorumcumque captum palam loqui sint parati. Unde sapientissimus Salomon

a Spiritu Sancto afflatus prædicatorem non unius dumtaxat, aut alterius scientiæ studio vacare peroptat, illum docet, ut omnium antiquorum scientiam exquirat: *sapientiam omnium antiquorum exquiret sapiens* (Eccli. 39). Vult etiam ut prophetarum libris volvendis, intelligendis et explicandis sedulo incumbat; *et in prophetis vacabit*. Admonet insuper, ut occulta proverbiorum et parabolorum intelligere conetur; *occulta proverbiorum exquiret. et in absconditis parabolorum conversabitur*. Denique hortatur, prædicatorem apud alienigenas peregrinari, ut ibi multa addiscat, ibique homines declinare a malo et bonum facere doceat; *in terram alienigenarum gentium pertransiet; bona enim et mala in hominibus tentabit*. O quam latam, fusam et universalem prædicatoris scientiam desiderat Salomon? Ita quidem o quam universalis fuit scientia sancti Dominici, qui non solum antiquorum philosophorum, parabolorum, prophetarum et omnium sacræ Scripturæ librorum sensum et explicationem sollicitè exquisivit. Imo et Galliam, Italiam, aliasque nonnullas alienigenarum gentium nationes peragravit, et ubique scientiam boni faciendi et mali vitandi non solum plebejos, universitatum quoque doctores, necnon Ecclesiæ romanæ primates docuit. Habuit insuper sanctus ille concinator scientiam sui ipsius, scientiam crucis, scientiam cordium, scientiam futurorum, scientiam sanctorum et scientiam omnium. Unde, si dicat Tertullianus, hominem christianum omnia scire: *nos simplices omnia scimus* (adv. Valent. 3), potiori quidem jure de sancto Dominico dicendum, quod omnia aliquo modo sciverit. Sancti ergo Dominici scientia fuit universalis; *fuit etiam fecunda*.

2. Nonnulli concionatores speciosas, at vacuas, mirabiles, sed inutiles ad populum habent conciones. Et licet doctissimi, eorum scientia minime fecunda, potius sterilis dicenda, quia per eam ne unicam quidem Christo animam parere valent: *sterilis, quæ non parit*. Hi prorsus discrepant a divo Paulo, omnium concinatorum facile primo, qui scientia adeo fecunda præstitit, ut per eam innumeros Christo filios pepererit: *per evangelium ego vos*

genit (1 Cor. 4, 15). Sanctus Dominicus, sancti Pauli apostoli in prædicatione æmulus, scientiam non secus ac ille, efficacem habuit et fecundam, qua innumeros Christo filios spirituales genuit. *Filii demonis* erant Mauri majorem Hispaniarum partem occupantes. *Filii demonis* erant Albigenes Arragoniam, Navarram et aliquas regni Galliæ provincias ferro vastantes et contagiosa doctrinæ suæ lue infestantes. *Filii demonis* erant innumeri cujusvis generis peccatores, qui tempore sancti Dominici in hoc mundo vivebant. Sanctus autem Dominicus doctrina fecunda et crebris concionibus innumeros ex his demonis filiis Christo peperit; et præcipue ex Albigenibus, ex quibus centum millia ad Christi fidem adduxit. O quanta fecunditate eminuit hujus Sancti scientia! Duplicem in Verbo æterno fecunditatem agnoscunt theologi, internam unam et externam alteram. *Interna* simul cum Patre producit Spiritum Sanctum. *Externa*, simul cum Patre et Spiritu Sancto omnia creata ad extra producit. Bina autem Verbi æterni fecunditas aliquo modo in sancti Dominici scientia reperitur; fuit enim fecunda non solum *ad extra*, in quantum innumeros Mauros, Albigenes et alios hæreticos, qui extra Ecclesiæ sinum vagabantur, ad veram fidem et ad Christum convertit; fuit etiam fecunda *ad intra*, in quantum innumeros catholicos in Ecclesiæ sinu degentes iterum parturivit et Christo iterum genuit, cum illos scientia, prædicationibus et præclaris virtutum exemplis ad statum religionis et ad vitam perfectiorem vocavit. Videte magnum et inclytum hunc fratrum prædicatorum Ordinem: videte quot ibi sint et fuerint episcopi, quot archiepiscopi, quot sanctæ romanæ Ecclesiæ cardinales, quot summi pontifices. Numerate, si possitis, quot in eo fuerint martyres, quot sancti confessores, quot illustrissimi doctores. Recensete, si valeatis, quot in illustri illo Ordine sint et fuerint eximii concionatores; et scitote, quod hi omnes sint filii spirituales, quos Dominicus scientia et virtutibus suis Christo peperit: o quam fecunda sancti Dominici scientia! Præterea scientia ejus *fuit etiam in oratione comparata*.

3. Concionatorum scientia e sursum a Patre luminum de-

scendere debet. Sicut enim angeli superiores prius a Deo illustrantur, quam ipsi angelos inferiores illustrent et irradiant; ita et prædicatorum a Deo in oratione irradiari et erudiri debent prius, quam pulpita concendant, ut alios doceant et illuminent. Oportet ut prædicator ea in concionibus doceat et effundat, quæ in oratione a Deo didicit; et, ut ait sanctus Augustinus, oportet ut *prædicator orator sit, antequam dictor* (*de doct. chr.* 14, 15); vel, ut loquitur sanctus Bernardus, concionator instar conchæ se habere debet: *si sapis, concham te exhibebis, non canalem* (ser. 18 *in Cant.*). Sicut enim concha non effundit aquam, quin prius repleatur, ita concionatores apostolici aqua sapientiæ repleri debent in oratione, antequam illam effundant in prædicatione. O quam pauci concionatores his reguntur legibus! Quam pauci oratione sedulo vacant prius, quam pulpita concendant! Quam pauci in oratione discunt, quod in prædicatione docent! At sanctus Dominicus, qui studio multo evaserat vir doctissimus, in oratione semper doctior fiebat; ibique discebat, quod auditoribus prædicaturus erat. Orabat sanctus Dominicus et prædicabat; orabat fere semper et prædicabat sepe; et hic erat ordo inter orationes et prædicationes ejus, quod prius oraret quam prædicaret; illudque in oratione disceret, quod in prædicatione effundebat. Unde rogatus ab aliquo, quo ex libro, eliceret tam alta, tam sublimia et tam utilia, quæ in prædicationibus suis proferebat, respondit humiliter, quod illa *ex libro charitatis* hauriret; seu a Deo qui charitas est, et qui eum in oratione illustrabat et erudiebat. Ecce qualis et quanta fuerit sancti Dominici scientia. Visa autem pereximii hujus prædicatoris scientia, *de ejus zelo aliquantulum disseeramur*.

II PARS.

Sancti Dominici zelus.

Quantumvis doctus esset sanctus Dominicus, parum profuisset ejus scientia, si simul cum ea salutis animarum zelum non habuisset. Jamvero pereximius ille prædicator scientia et zelo simul floruit, habuitque *zelum ardentissimum*, generosissimum et constantissimum. Habuit 1. *zelum ardentissimum*, quo animarum salutem ardentè desideravit; 2. *zelum generosissimum*, quo pro illarum salute gravibus se periculis exposuit; 3. *zelum constantissimum*, quo ut illas salvaret, durissima multa passus est.

1. Zelus, si verus sit, igneam sortitur naturam, et ab ignita illa charitate procedit, quæ viri zelosi cor accendit, illudque ad ardentè desiderandam aliorum hominum salutem excitat: *zelus*, inquit D. Augustinus, *est de amore veniens* (in Psal. 118), et ut ait sanctus Dionysius, *zelus est amoris quidam impetus* (4. de div. nom.). Zelo hoc fervido et amatorio illo impetu ita concitabatur sanctus Dominicus, ut cum regio Propheta quasi tabesceret, eo quod multi a salute deviant: *tabescere me fecit zelus meus, quia oblitus sunt verba tua inimici mei* (Ps. 118). Ardentissimo hoc zelo adeo succendebatur, ut, sicut alter Paulus, pro fratrum suorum salute anathema esse peroptaret: *optabat ego ipse anathema esse a Christo pro fratribus meis* (Rom. 9); igneo huiusmodi zelo ita urebatur et sufflammabatur, ut ab illo intus comederetur et quasi voraretur: *zelus domus tuæ comedit me* (Joan. 2). Probe sciebat sanctus Dominicus, quod *nihil tam dignum Deo, quam salus hominû* (Tert. adv. Marc. 1, 17); propterea animarum salutem ardentissimo zelo desiderabat. Fervido enim hoc succensus zelo, hæreticis et infidelibus prædicavit, plurimas peragravit provincias, ad barbaras nationes migrare pertentavit; et ut aliquos a Maurorum servitute liberaret, ubi in magno salutis periculo versabantur, ipse

semetipsum in servum tradidit. Hoc eodem zelo ignescens Dominicus, ferventibus cœlum crebro feriebat orationibus, uberes jugiter fundebat lacrymas, flagellis pluries singulis diebus carnem suam cruciabat, continuis corpus suum affligebat jejuniis, plurimis illud vexabat laboribus et alia multa pro animarum salute peragebat. Cor tandem sancti Dominici erat quasi fornax zelo salutis animarum semper succensa, nilque magis optare videbatur vir sanctus, quam salutem hominum, quos omnes in Christi visceribus abscondi cupiebat: *cupio omnes vos in visceribus Christi*. Ecce prædicatorem, cujus zelus fuit quidem ardentissimus: *ad hæc zelus ejus fuit generosissimus*.

2. Non sine mysterio prægnans sancti Dominici mater in somno sibi visa est in alvo sua videre canem facem accensam ore gestantem. S. enim Dominicus, quem tunc in ventre gestabat, ratione zeli quo exarsit, præfulsit uti fax accensa, et ratione officii concionatoris, quo functus est, clamavit quasi canis mysticus ad custodiendum Christi ovile delegatus. Nec credendum, quod Dominicus fuerit canis mutus, latrare non valens; fuit enim canis audax, qui generoso accensus zelo adversus hæreticos et omnis generis peccatores latravit. Sanctus Dominicus, ut ait sanctus Vincentius Ferrerius, clamavit contra dominos temporales, qui populos tyrannice vexabant, eosque ad reddendum cuique suum induxit; clamavit contra prelatos, religiosos et clericos seculares, eosque ad ea, quæ status sui sunt, perficienda perduxit; clamavit contra usurarios et cives crudeles, qui pauperibus non subveniebant, eosque ad misericordiam et liberalitatem movit; clamavit contra mulieres luxuriosas, easque ad castitatem sectandam compulsi; potissimum clamavit adversus Albigenes hæreticos, in quos, generoso succensus zelo, insurrexit, eorumque hæresim penitus extirpavit. Norunt omnes, quod tempore sancti Dominici Albigenes hæretici, Tolosam, Carcassonam, Albiam, pluresque alias munitissimas civitates, tum in Gallia, tum in regnis Navarrae et Arragoniæ occuparent; quodque formidandis suis exercitibus omnia sibi obvia ferro, flammisque vastarent. Sanctus autem Dominicus adversus infensissimos illos Ecclesiæ hostes sacro fœdere sociari curavit

catholicos, ex quibus cruce signatis copiosus coaluit exercitus, in cujus fronte incidere solebat vir sanctus, Christi crucifixi imaginem manu gerens, ducesque et milites catholicos hortans ad fortiter pro fide et religione catholica decertandum, hæreticos vero ex adversa parte stantes arguens et fortiter increpans (1). Hinc modo ad milites catholicos se convertens, unicuique eorum dicebat: *confortare et esto robustus* (Josue 2); modo vero ad Albigeneses suum dirigens sermonem, eos dire et generose arguebat et increpabat. O quam generosus fuit hic sancti Domini zelus: *demum zelus ejus fuit etiam constantissimus*.

3. Omnis apostolicus concionator constanti succendi debet zelo, tum ad portandos prædicationis labores; tum ad sustinenda adversa multa, quæ in prædicationis exercitio toleranda occurrunt: *qui locum prædicationis suscipit, mala inferre non debet, sed tolerare* (Greg. ho. 7 in Evang.). Sanctus autem Dominicus constantiori adhuc egebat zelo, quam alii prædicatores; ipse namque hæreticis, mauris, aliisque multis Ecclesiæ et evangelicæ veritatis hostibus prædicavit, a quibus irrisiones, opprobria, verbera, multasque persecutiones perpessus est. Tanta autem sanctus ille vir enituit constantia, ut pro Dei

(1) Ex verioribus historiis constat, quod beatus Dominus nullam partem habuit in belli etiam sacri apparatu, cum mansuetudine semper ac patientia tantum pugnaverit cum hæreticis, cujus patientiæ plurima in ejus vita narrantur exempla: quorum illud in primis memoria dignum refertur, quod cum quidam hæreticus ultro se ei obtulisset, ut vis duces, deinde per loca adeo aspera ac spinis referata duxit, ut beatus vir sanguinea vestigia relinqueret: ipse interea injuriam admirabili patientia perferens, de sanguine fuso gaudebat: qua perspecta Sancti virtute, hæreticus respuit, et abiuratis erroribus ad Ecclesiæ sinum se recepit. — Addunt insuper auctores nonnisi precibus fuisque lærymis, ac austerioris penitentis operibus Dominicum Christianorum exercitibus virtutem et animum addidisse, ac victoriam impetrasse, quam aliquando etiam divinitus prædixit. Igitur prorsus negandum eundem Sanctum se immiscuisse militaribus copiis, tempore belli, aut sermonibus, signo crucis vel alio quocumque modo ad pugnandum excitasse: multoque magis ab his eminentibus historiis abstinendum, unde hæretici ansam sumpserunt et hodie sumunt, Sanctorum gesta calumniandi, et impiis diceris læcessendi Ecclesiam catholicam, qui eos venerat.

gloria et animarum salute, æquo et hilari animo dira quæque pertulerit, imo et occasiones pro Christo patiens quæserit; et ideo raro Tolosam adhibat, quia ibi honorabatur; sæpe vero ad urbem Carcassonam pergebat, quia ibi illudabatur, conspuebatur, percutiebatur et gravia patiebatur. Quæ omnia ita constanter perfererebat, ut semper graviora et prolixiora supplicia pati ambiret. Unde fatenti hæretico, quod ipsi insidias ad necem parasset, constanter respondit vir sanctus: *pergratum mihi præstitisses officium, si primo mihi pedes abscidisses, deinde brachia fregisses, postea oculos eruisses; et tandem, abscisso capite, mortem intulisses* (vita S. Domin. 1, 8). O magnam præclari hujus prædicatoris constantiam! Qui constantiori etiam zelo accensus fuisse videtur, cum in fronte exercitus Crucigerorum stabat; ubi Crucigeris prædicabat, ut pro Christo et Ecclesia strenue decertarent; Albigeneses vero ex adverso stantes acriter arguebat et increpabat nullo modo timens insidias quas illi struebant, minas quas intendebant, gladios quos acuebant et innumera jacula que vibrabant. Tunc vir sanctus robor, fortitudinem et specialem constantiam percipiebat a Christo crucifixo, cujus imaginem circumferrebat et manu gestabat, tantaque ejus erat constantia, ut ferocissimorum et infensissimorum illorum hostium enses, sagittas et crudelitatem nullo modo timeret. Christo, cujus imaginem palam gerebat, hæc Judithæ verba sæpe dicebat: *Domine, da mihi in animo constantiam*. Quasi diceret: Domine, Albigeneses nominis tui hostes sunt, crudeles sunt, et mihi infensissimi, nilque tam in votis habent, quam me cruciare, dirioribus quibusque modis me torquere et morte me sævissima plectere; ideo rogo ut des mihi constantiam ad hæc omnia perferenda. Tantamque ei dedit Christus constantiam, ut nec Albigenium furorem, nec exercitum eorum quocumque modo pertimesceret dicens cum propheta: *si consistent adversus me castra, non timebit cor meum*. Ecce concionatorem vero zelo succensum. Perspecto hujus prædicatoris zelo, admiremur præclara virtutum et morum ejus exempla.

III PARS.

Sancti Dominici exempla.

Sanctus Dominicus exemplum fidelium extitit *in verbo, in conversatione, in charitate* (1 Tim. 4); maxima enim semper et ubique sanctitatis et virtutis exempla dedit 1. in verbis, quae protulit; 2. in conversatione, quam cum hominibus habuit; 3. in charitate, qua exarsit.

1. Prædicatores sunt lucernæ super candelabrum posite, ut luceant omnibus qui in domo Dei sunt, debentque primo lucere verbis suis, ac ita verbis lucere debent, ut omnia verba quæ proferunt, sint circumspecta, ponderata et ordinata: *concionatores debent esse exemplum fidelium in verbo circumspecto, ponderato, ordinato* (D. Th. in 1 Tim. 4, lect. 3). Verba eorum sint oportet circumspecta, seu tanta cum prudentia et circumspeditione prolata, ut nullum verbum scurrile, mendax, vel quocumque modo malum et peccaminosum proferant. Verba eorum debent esse ponderata, ita ut nec unicum verbum dicant, quod in divinæ sapientiæ lance non sit alicujus ponderis et momenti. Verba tandem eorum debent esse ordinata, talemque ordinem in verbis suis servare tenentur, ut nullum verbum proferant, quod ad Dei gloriam, vel proximi profectum non sit ordinatum. Ecce qualia a prædicatoribus sint exhibenda virtutis exempla *in verbo*; et ecce etiam qualia fidelibus *in verbo*, virtutum exempla præberit sanctus Dominicus; omnia enim ejus verba mirum in modum fuere circumspecta, ponderata et ordinata: *circumspecta*, et prudentiæ sale condita fuere omnia sancti Dominici verba, qui tanta cum sapientia et circumspeditione loquebatur, ut quotquot in informationibus pro ejus canonizatione editis interrogati asseruerint, quod non solum a verbis malis abstineret, verum et ab otiosis et indifferentibus, ita ut nusquam illum, nec unicum verbum otiosum proferentem audierint. *Ponderata* etiam, maxime ponderis et valoris

fuere ejus verba, quia verbis suis, *tum* in prædicatione, *tum* in conversatione prolatis *Raynerium* Albiæ episcopum, sectæ Albigenium principem; *Alphonsum*, hujus nominis octavum, utriusque Castellæ regem; *Alphonsum alium* Galliciæ et Leonis regem, ac etiam magnates alios plurimos cum centum mille aliis hæreticis, necnon innumeris aliis omnis generis peccatoribus ad Deum convertit. *Ordinata* pariter fuere ejus verba; neque enim vel unicum verbum proferebat, quod ad Dei gloriam non dirigeret, quam in omnibus verbis et operibus semper quærebat. Ecce quomodo sanctus Dominicus fuit exemplum fidelium *in verbo*; quorum etiam fuit exemplum *in conversatione*.

2. Concionatores præ cæteris omnibus bonam conversationem habere debent, ita ut non solum luceant verbis, cum concionantur, verum etiam luceant operibus, dum cum hominibus conversantur, ac ita luceant, ut qui eos vident, suspiciant ad bene agendum moveantur et ad Deum glorificandum inducantur: *sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum, qui in caelis est* (Matth. 5). Heu! quid prodest, si concionator pulchra dicat et operibus contradicat? Quid prosunt sancta ejus verba, si mala et scandalosa sint ejus opera? Certe inutilia et inefficacia fiunt concionatoris verba, si unum dicat, et aliud faciat, et ipse neutquam faciat, quod aliis faciendum prædicat. O quam multi habentur hujusmodi concionatores, qui malignis suis operibus plus destruant, quam verbis suis ædificare valeant. Sanctus Dominicus vero qui exemplum fuit hominum *in verbo*, fuit etiam exemplum eorum *in conversatione et opere*, nec aliquid agendum prædicavit, quod ipse prius perfectiore modo non fecerit. Cum prædicabat, superbiam esse ablegandam et humilitatem sectandam, ipse itidem miranda humilitatis exempla exhibebat, omnibusque notum erat, quod tanta ejus esset humilitas, ut sibi oblatos episcopatus recusaret, ad quasque dignitates evehi renueret, nec hominum minimo præferri optaret. Cum in concionibus suis avaros increpabat, quotquot eum audiebant, noverant, quod ipse pecuniam, suppellectilem, patrimo-

nium et cuncta quæ juris sui fuerant, pauperibus erogasset, ut paupertatem evangelicam sectaretur. Impudicis et luxuriosis mirabile reliquit castitatis exemplum; ipse enim moriens confessorio sua declaravit, quod per singularem Dei gratiam ipsi datum erat castitatem talem servare, qualem habet puerulus in cunis vagiens. Quid dicam de mortificationibus, aliisque ejus virtutibus? Sciunt omnes, quod vir ille sanctissimus diro vestiri solebat cilicio, catena ferrea supra nudam carnem cingebatur, a carnibus abstinebat, vilibus aliis cibis parce vescebatur, orationi sedulo insistebat, aliæque tot et tanta omnium virtutum dabat exempla, ut merito dici possit, quod non solum verbis, etiam mirandis altissimarum virtutum exemplis universam Ecclesiam sustentaverit: *in vita sua suffulsit domum, et in diebus suis corroboravit templum* (Ecl. 50). Unde non mirum, si summus Pontifex Innocentius III in somnis viderit sanctum Dominicum Ecclesiam Lateranensem humeris sustententem, ne rueret; ipse enim non materialem hanc Ecclesiam, verum totam Ecclesiam Romanam sustinuit per miranda virtutum exempla quæ præbuit in verbo et conversatione, *ac etiam in charitate*.

3. Quid prodesset concionatori si linguis angelorum loqueretur, charitatem autem non haberet? Nonne hic esset *velut res sonans, aut cymbalum tinniens?* (1 Cor. 3). Nam quomodo concionator ad Dei amorem alios accendere valet, si ipse prius charitatis igne non ardeat? Nonne ut aliorum corda charitatis igne inflammet, debet ipse prius charitatis igne ardere? Certe *de incendio ardor est*, et ut concionator aliorum corda Dei amore ardere faciat, debet ipse charitatis incendio ardere, charitatis flammam emittere et ardentiora charitatis exempla exhibere. Non desunt sancti concionatores, qui hoc charitatis igne ardeant; et hoc igne potissimum exarsit sanctus Dominicus. Et ideo in ipso Ordinis suo scuto gentilizio appingitur stella, cum hac epigrapha: *Lucet et ardet*. Quia scilicet sanctus Dominicus ratione doctrinæ suæ et miraculorum, quæ operatus est, toti terrarum orbi illuxit; et ratione suæ charitatis totus ignitus fuit, amorisque divini flammam emittere nunquam destitit. Ardentem hanc charitatem et ma-

ximum hunc, quo in Deum ardebat amorem, manifestavit jugibus quas fundere solebat lacrymis. Si enim, ut ait divus Augustinus, *lacrymæ testes sunt amoris*, maximum sane in Deum amoris testimonium præbuit sanctus Dominicus: etenim sepe et amarissime ex amore flevit, *ejusque gemitus tanti erant, ut in dormitorio viciniore excitarentur, ac ipsi quoque flere cogerentur*. Heu! quantum amabat, qui tales lacrymas fundebat. Ardentem, qua succendebatur, charitatem magis adhuc testatus est sanctus Dominicus per ardorem et sollicitudinem illam, qua omnium salutem ambiebat, quærebat et curare conabatur. Religiosis enim et sæcularibus, fidelibus et infidelibus, magnis et parvis, ac omnibus denique prodesse studuit; utque omnibus prodesset, continue oravit, vigilavit, prædicavit, ac charitate semper accensus longa et difficilia suscepit itinera, multa subiti pericula, plurimosque et gravissimos labores portavit. O magnam sancti Dominici charitatem! o quam præclara charitatis exempla præbet eximius ille concionator! Ejus autem in primis eluxit charitas in martyrii desiderio, quo exarsit. Docuit Christus Salvator, quod *majorem charitatem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis*. Hac autem charitate summopere exarsit sanctus Dominicus, et ideo in Maurorum regionem se contulit, ideo furentibus Albigensibus se opposuit, ideo utrisque prædicavit et alias multas martyrium patiendi occasiones solcite quaesivit. Ecce prædicatorem perfectissimum, qui simul doctissimus, zelantissimus et vita exemplari summopere floruit. O utinam omnes concionatores simili illustrarentur scientia, pari arderent zelo, et eadem omnium virtutum exempla derent! o utinam quoque, sicut innumeri auditores sancti Dominici concionibus ad veram morum conversionem adducti fuere, ita qui nunc concionatores audiunt, cum fructu verbum Dei recipient ad veram conversionem perducerentur. Verum est, quod prædicatores debeant esse scientia præditi, zelo accensi et vita exemplari splendidi; tamen qualescumque sint concionatores, debent semper auditores ex eorum concionibus spirituales aliquem fructum elicere. Non jubet Deus, ut qui verbum Dei au-

diunt, scrutentur, qualis sit scientia, qualis zelus et qualis vita concionatorum; id jubet ut eorum verbis obtemperant, atque perficiant, quod concionatores ex parte Dei peragendum pradicant. *Quaecunque dixerint vobis, servate et facite* (Matt. 23). Magna ergo cum reverentia quoscunque concionatores audite, illos inspicite veluti magistros a Deo missos, ut salutis viam vos doceant; eorum verbis fideliter obtemperate, simulque cum verbo prædicationis infundet vobis Deus gratiam sanctificationis, qua adjuti, æternam felicitatem in cælo obtinebitis. *Amen.*

DE SANCTO LAURENTIO

CONCIO UNICA.

Ignem me examinasti (Psal. 16).

Beatus Laurentius, cujus hodie solemniam colimus, amavit Deum, imitatus est Christum, sanctorum vestigia sectatus est; mirabilique qua florebat charitate, æstimatus est pater pauperum, egenorum defensor, servorum Christi servus et bonorum omnium sectator præcipuus. Ætate cum esset junior, sensus canos gerebat in corde; non enim carnis secutus est petulantiam, non terrenarum facultatum opulentiam appetiit, nec sacerdotalis dignitatis gradum ambivit. Quin potius corpus jejuniis attrivit, vigiliis edomuit, laboribus afflixit, nullamque sibi requiem indulisit; tanquam athleta fortissimus in penitentiam quotidianam se stadio exercuit. Major effectus, magno cum studio martyrum circuibat cryptas, optans iis associari; tantoque martyrii flagrabat desiderio, ut cum Romanæ Sedis ad supplicium traheretur Antistes, ipse grandi ad eum vociferatione clamaret: *quo progredieris sine filio Pater? quo sa-*

cerdos sine diacono tuo properas? Ipse autem paucis ab hinc diebus voti et desiderii sui compos effectus est: nam ex crudelis tyranni Decii ordinatione a militibus comprehensus, carceri mancipatus, distentus equuleo, fustibus cæsus, laniatus verberibus, craticulæ superpositus et assatus incendio martyrium consummavit; *ignem me examinasti.* Sanctissimum hunc Levitam hodie non contemplabimur concionantem, cæcos illuminantem, pauperibus bona distribuentem, verum ferreæ craticulæ decumbentem, ubi atrocissimis flammarum poenis excruciat. *Ave.*

Cum Moyses socii sui gregem ad interiora deserti duxisset, vidit a longo rubum, qui ardebat, et non absquebatur: *videbat quod rubus arderet et non combureretur* (Exod. 3). Princeps ille populi Israëliti, admiratione et curiositate motus, ad rubum illum ire statuit, ut melius videret illum, utque portentum illud contempleretur: *cadam et videbo visionem hanc magnam.* Magnum quid erat haud dubie, videre rubum inconsumptibilem, semper ardentem et numquam deficientem; at longe majus et mirabilius spectaculum nobis hodie videndum et contemplandum sancta proponit Ecclesia. Non enim rubum spinosum et silvestrem, flammis expositum, iisque resistentem, sed hominem celestem craticulæ superpositum et crepitantium vim flammarum gloriose sustinentem a nobis considerari et honorari proptat. Non rubus in deserto ardens, Laurentius in urbe Roma craticulæ appositus, ecce visionem magnam, quam jam visuri et contemplaturi accedimus. Venite ergo et videte mecum visionem istam magnam, attentè consideremus sanctum Levitam Laurentium, flammis ardentibus expositum et de iis triumphantem. Contemplemur eum craticulæ superpositum, et dicamus, quod craticula fuerit ei cathedra, lectus et thronus. Craticula fuit ei 1. *cathedra* doctoris et prædicatoris; 2. *lectus* quietis et dulcedinis; *thronus* gloriæ et honoris.

I PARS.

*Craticula fuit sancto Laurentio cathedra doctoris
et predicatoris.*

Ad erudiendum Dei populum nulla utilior forma, quam martyrum eloquentia; validiora enim sunt exempla, quam verba, et efficacius est opere docere, quam voce. In hoc autem dicendi modo maxime floruit beatus martyr Laurentius; ipse etenim in craticula, quasi in doctoris et concionatoris cathedra constitutus, exemplo suo homines mirabiliter docuit 1. patientiam; 2. constantiam; 3. Dei amorem.

1. Antequam craticulæ superponeretur Laurentius, varia et mira patientiæ protulit exempla. Postquam enim Ecclesie thesauros Decio dare recusavit, avaro illo sævientem tyranno, sanctus hic Levita tetro fuit carceri mancipatus, in quo multis diebus sine cibo et potu permansit. Inde tamen eductus fuit, ut ad diis sacrificandum compelleretur; jamvero cum unicum Deum cæli et terræ Creatorem se colere palam professus semper fuisset, scorpionibus casus, diris exceptus flagellis, et pectinibus ferreis excarnificatus fuit. Insuper ardentes laminæ lateribus ejus admotæ sunt; deinde ad castatas damnatus, ibi funicularis ligatum ejus corpus ita distentum est, ut ossa a nervis et nervi a carne separarentur. In his omnibus suppliciis mira quidem Laurentius patientiæ protulit exempla; postremo in craticula superpositus mirabiliora certe præclaræ hujus virtutis documenta toti orbi christiano præbuit. Hæc enim craticula videbatur quasi gymnasium patientiæ, vel quasi cathedra doctoris et concionatoris, in qua invictus ille martyr, exemplo suo altiozem et eminentiorem patientiam docuit. Quod, quæso, majus hujus virtutis exemplum nostris unquam sese oculis obtulit? quis unquam homo patientior sanctissimo illo Levita, qui dum in craticula sævissime ureretur, non solum nullum impatientiæ verbum protulit, etiam ignium vim et flammarum

ardorem animo æquissimo et summe tranquillo passus est? *Flamma ustus, sed patientia tranquillus* (Aug. ser. 14 *de divers.*). Sicut aurum percussus non reddit sonum, inquit sanctus Bonaventura, ita et sanctus Laurentius, dum in craticula igne combureretur, et bidentibus ferreis, vel aliis crudelitatis instrumentis attereretur, nullum impatientiæ sonum dedit; ipse præ nimia qua pollebat patientia, corde tranquillo et quieto dolores tanquam favores et veluti eximia beneficia percepit. O portentosum altioris patientiæ exemplum! Attamen patientia ejus major adhuc fuisse videtur in hoc, quod in craticula positus, quo graviora fiebant supplicia quæ patiebatur, eo ferventius Deum orabat et benedicebat. Sicut tres pueri in fornace ambulantes Deum laudabant et orabant, ita Laurentius craticulæ decumbens Deum continue laudabat et deprecabatur: *illi stantes in penis, elevatis manibus orabant Dominum, hic autem prostratus in sua pena, toto corpore Deum deprecatur* (Ambr. hom. 2 *de S. Laur.*). Torquentur ejus oculi, et ipse Deum benedicit; torquentur brachia, et ipse Deum benedicit; torquentur latera, et ipse Deum benedicit, *et toto corpore Deum deprecatur*. Ecce hominem vere patientem; ecce verum predicatorem, qui exemplo suo efficaciter nos docet patientiam in adversis. Igitur craticula fuit Laurentio cathedra doctoris, in qua docuit homines patientiam: fuit etiam cathedra doctoris, in qua docuit eos constantiam.

2. Viri constantis est non trepidare, nec aliquid timere supplicium. Rugiant leones, sæviant tyranni, insurgant scorpiones, gravia quævis inferantur supplicia, impavidus semper stabit vir constans. Hujusmodi autem extitit inelyti martyr Laurentii constantia, qui palam protestatus est, quod nulla tormenta, quantumvis dira et immania, pertimesceret; *non timeo tormenta tua*. O martyr invictissime, nonne times scorpiones, flagella et castatas? *non timeo*. Nonne times cratem ferream et ignem suppositum, a quo lente torquendus es? *non timeo*. Nonne times innumera alia supplicia, quæ crudelissimus carnifex, tibi que infensissimus tyrannus excogitare potest? *non timeo*. Tanta denique præstat constantia, ut nulla sibi pa-

rata vel quæ parari possunt, supplicia pertimescat. O magnam Laurentii constantiam! *o martyris constantia, omni honore colenda! quæ tanto vigore emicuit tantaque virtute projecta, ut inmanissimis nequaquam suppliciis cederet, nec atrocibus flecteretur poenis, sed clamaret; non timeo tormenta tua* (Laur. Just. ser. de S. Laur.). Constantia in hoc convenit cum patientia, quod inclinet ad æquanimitèr perferenda quævis adversa. Verum constantia addit patientiæ quandam animi firmitatem, qua vir constans, impavidus et immobilis permanet in suppliciis, quantumvis atrocibus et quantumvis diuturnis. Unde constantia videtur esse patientiæ quædam non simpliciter, sed patientiæ firma, immobilis et perseverans. Et hæc constantia, seu patientiæ firma, immobilis et perseverans, maxima extitit in sancto Laurentio craticulæ superposito, cum ibi sævissimam et diuturnam lenti ignis pœnam ita constanter pertulerit, ut immobilis semper permanens, mox unum et mox aliud latus quasi quadam complacentia comburere aspiceret. *Ipsè lætissimo vultu respexit ad imperatorem, dicens: ecce miser, assasti unam partem, gyra aliam et manduca, quia jam video, quod diu desideravi!* (Vinc. Ferr. s. de S. Laur.). O virum vere constantem! O mirabilem Laurentii constantiam! O mirandum christianæ constantiæ doctorem, qui non lingua solum, simul et omnibus membris constantiam docet? En ergo quomodo craticula Laurentio fuerit cathedra doctoris hominibus prædicantis constantiam: fuit etiam cathedra doctoris, *in qua eis Dei amorem prædicavit.*

3. Duplici comburebatur igne Laurentius, uno scilicet elementari et externo, a quo ejus torquebantur latera, *altero cœlesti et divino* quo cor ejus accendebatur. Unde præclare adnotavit Sanctus Ambrosius, quod in persona Laurentii hæc verba regius vates protulerit: *ure renes meos et cor meum.* Non enim Laurentii solum renes ussit ignis elementaris, ejus insuper cor combussit sacra amoris divini flamma, et ut loquitur sanctus Maximus: *in Laurentii pectore insuperabilis Sancti Spiritus flamma fervebat.* Aliquis cœlestis hujus ignis scintillas emiserat Laurentius, cum Sixtum Pontificem ad suppli-

cium euntem sic allocutus est: *quo progredieris sine filio Pater? Quo sacerdos sancte sine ministro properas? Tu nunquam sine ministro sacrificium offerre consueveras; quid ergo in me displicuit paternitati tuæ?* (ho. 1 de S. Laur.). Ignitas etiam sacri hujus amoris flammæ e corde emiserat, cum carceres, flagella, scorpiones et castas perpessus est; quoniam in his omnibus suppliciis ignita verba continue proferebat. Sacro illo igne magis succensum innotuit cor sancti hujus Levitæ, cum craticulæ superpositus igne externo corpus ejus cruciabatur. Tunc enim *in corde ejus insuperabilis Sancti Spiritus flamma fervebat.* Tunc tantus fuit ignis amoris divini, quo invictissimi illius athletæ cor ardebat, ut ardore suo externum ignem superaverit; *segniôr fuit ignis, qui foris ussit, quam qui intus accedit* (S. Leo serm. de S. Laur.). Tantus tandem tunc fuit ignis, quo interius ardebat sanctus Laurentius, ut ignis externus videretur esse frigidus respectu ignis divini, quo cor sancti illius martyris accendebatur; *in comparatione fervoris, quo pectus ejus ardebat, exterior persecutorum flamma frigeat* (August. ser. 37 de divers.). O ferventissimum Laurentii amorem! O mirandum ignem, quo *accenditur* cor ejus! Hodie a beato Laurentio discamus Christum amare crucifixum; seu pro Dei amore supplicia et adversa quævis portare. Sanctus ille Levita in craticula, tamquam in cathedra concionatoria positus non solum patientiam et constantiam, verum etiam Dei amorem nos docet. Studeamus sub tanto Doctore et ex mirabilibus ejus exemplis aliquod emolumentum eliciamus. Interim postquam Laurentium in craticula, tamquam in cathedra doctoris et prædicatoris inseximus, modo admiremur quomodo craticula fuerit ei etiam *lectus quietis et dulcedinis.*

II PARS.

*Craticula fuit sancto Laurentio lectus quietis
et dulcedinis.*

Duri haud dubie Laurentio fuere cruciatus, quos pertulit, ipsique non parum acerbis fuit ignis, a quo caro ejus assabatur. Nihilominus audaacter dicam, quod in mediis tormentis, superna dulcedine superfusis, ei craticula evaserit lectus mollis et suavis, 1. propter Christi presentiam, qua recreabatur; 2. propter paradisi gloriam, quam contemplabatur; 3. propter inferni pœnam, a qua præservabatur.

1. Dirissima quidem et acerbissima patiebatur gloriosus athleta Christi Laurentius, dum craticulæ superpositus ureretur, tamen ut regii vatis utar verbis, Dominus opem tulit illi super lectum doloris, eiusque stratum ita versavit, excussit, ventilavit et emolliit; vel potius Laurentium in craticula jacentem gratia sua adeo fovit sua præsentia, suoque auxilio ita recreavit et consolatus est, ut craticula ei lectus suavis extiterit; in quo ita quiete jacebat, ut diceret circumstantibus: ab una in aliam partem me versate et de carne mea, si velitis, comedite. *Beatissimus martyr ostendens, quam quiete jaceret in illo ignito ferreo lecto, ait circumstantibus: jam me versate et si una pars cocta est, manducate* (Chrysol. ser. 135). Laurentio præsens astitit Christus per auxilium gratiæ suæ quo illum roboravit et per consolationem internam, qua illum fovit, suaque præsentia ita illum illuminavit, recreavit et consolatus est, ut craticula ei fieret lectus quietis et dulcedinis; *ille craticulam supplicii lectum quietis putabat* (Chrysol. ibid.). Laurentius simul et semel patiebatur et consolabatur; torquebatur igne externo et fovebatur consolatione interna; cruciabat eum tyrannus et tormenta ejus leniebat Christus; dira ei erat craticula, et per Christum ipsi mollis et suavis fiebat, dum Christus potentior ad consolandum quam tyrannus ad torquendum,

unxit eum oleo lætitiæ et consolationis, suaque præsentia et assistentia ita illum recreavit et consolatus est, ut craticula fuerit ei lectus quietis et dulcedinis. Ipsi craticula fuit etiam lectus quietis et dulcedinis *propter gloriam paradisi, quam contemplabatur.*

2. Nihil est, quod tormenta ita alleviet ut contemplatio æternæ illius felicitatis, qua premiantur in cœlo, qui in terra pro Christo passi sunt, et ideo cum martyres cœlesti lumine superfusi contemplantur sempiternam illam beatitudinem pro qua decertant, in mediis suppliciis quasi nihil patiuntur. Quod testatur expertus Christi martyr sanctus Flavianus, dicens: *nulla caro patitur, dum animus in cœlo est et nequaquam corpus hoc sentit, cum se Deo tota mente devovit* (apud Sur. 24 Febr.). Hoc idem clarius patet in invictissimo Christi martyre sancto Laurentio, cui ita suavis videbatur craticula, ut magna alacritate tyranno illuderet, talisque hilaritas et dulcedo a gloria æterna, quam contemplabatur, procedebat et ideo in craticula jacens clamabat: *gratias tibi ago, Domine, quia januas tuas ingredi merui.* Dum corpus ejus super ardentibus decumberet carbones, animus illius intra paradisi januas ingressus, ibi æternam illam contemplabatur beatitudinem, pro qua decertabat; ibi arcana videbat, quæ non licet homini loqui, ibique tot et tantis mens illius superfundebatur deliciis, ut sibi corpus solum in lecto molli potius, quam super stratum ferreum decumbere videretur. De Machabæis martyribus assertit Theophilus Alexandrinus, quod tormenta quæ patiebantur, non sentirent, quoniam dum eorum torquerentur corpora, spiritus in cœlo erat; *in paradysum anime deambulantes non sentiebant quod patiebantur.* Similem in modum Laurentius, supra craticulam positus, urebatur et torquebatur; in atroci tamen illo supplicio quasi insensibilis videbatur, quia, ut ait sanctus Ambrosius, dum sanctus ille Levita torqueretur in terris, animus ejus versabatur in cœlis: *jacet licet ante pedes tyranni exusta caro, corpus exanime; nihil tamen detrimenti patitur in terris, cujus animus demoratur in cœlis* (ho. 1 de S. Laur.). Homo quidem nobis similis erat Lauren-

tius; ejus caro aenea non erat; vere et crudeliter ab igne cruciabatur; cum autem in mediis ignibus suspiceret regnum colorum, pro quo assequendo pugnabat et coronam gloriae quam sperabat, nihil ducebat omnia tormenta, nihilque pati videbatur. Ino, in mediis tormentis lætabatur, deliciabatur, et exultabat, quasi in molli et florido lectulo jacuisset. Craticula ergo fuit Laurentio lectus quietis et dulcedinis propter gloriam paradisi quam contemplantur, *ac etiam propter inferni poenam a qua preservabatur.*

3. Cum martyres acerbissimum et aeternum inferni ignem contemplantur, omnia hujus mundi supplicia eis suavia videbantur. Unde sanctus Ambrosius explicans illa regii prophetae verba, *principes persecuti sunt me gratis, et a vobis tuis formidavit cor meum* (Psal. 118), ait, quod martyres non timeant terrenos principes, quorum supplicia cito transeunt; e contra maxime formident a verbis Dei homines ad aeterna supplicia damnantis: *pone, inquit, martyrem circumspectantem omnia plena suppliciis; dicit martyr: principes quidem me persecuti sunt, sed non timeo eorum minas et verba; a tuis, o Christe iudex, verbis formido, ne mihi aliquando dicas: discede a me, maledicite, in ignem aeternum* (Ambr. in Psal. 118). Tormentis autem illis aeternis attendebat Laurentius, dum in craticula comburetur: ignem illum perpetuum, illud sine fine incendium, illamque poenae recrudescantis ærumnam mente revolvebat. Quapropter poenas poenis, lectumque suum aeterno damnatorum comparans cubili, lectum suum ita suavem sentiebat, ut mente hilari exultaret et subjicientibus prunas insultaret: *subjicientibus prunas, insultat Levita Christi.* Sanctum Laurentium, in craticula patientem, beatissimum prædicat sanctus Maximus dicens: *quid hoc beatius viro?* (hom. de B. Laur.). Quæ, quæso, hæc est beatitudo, qua gaudet sanctus ille Levita? In quo beatus esse potest, qui igne crematur, qui a tortoribus supra craticulam varie versatur et qui atrociora patitur tormenta? Fuit beatus quia momentaneo hujus mundi igne flammam gehennæ perpetuo exurentis evasit; fuit beatus, quia *arsit ne arderet et ut non uretetur exu-*

stus est (Ibid.); fuit beatus, quia per levia quæ perferere tormenta, ab aeternis inferni suppliciis præservabatur. Tantaque fruebatur felicitate, ut præ nimio quo afficiebatur gaudio, in craticula, veluti in lectulo dulcedinis quiesceret, ac in eo, sicut alter Job, gaudio repletur: *consolabitur me lectulus meus* (7). O utinam cœli gloriam et inferni supplicia serio ponderarent quotquot in hoc mundo vivunt homines! o utinam illa sæpe mente volverent! o utinam capere valerent immensum gloriae pondus quo coronantur et ineffabilia tormenta a quibus præservantur, qui pro Christo in hoc mundo gravia patiuntur! Certe si conciperemus supernæ civitatis quanta sint gaudia et quanta inferni supplicia, etiamsi in craticula lento igne comburemur, craticulam, sicut Laurentius, tanquam lectulum floridum arbitraremur. Deinde craticula, quæ Laurentio extitit lectus quietis et dulcedinis, *fuit ei etiam thronus gloriæ et honoris.*

III PARS.

Craticula fuit sancto Laurentio thronus gloriæ et honoris.

Laurentium, quem multi roverebantur, dedecore et quasi annihilare stauerat Decius imperator; e converso mirabili Dei providentia contigit, ut invictus ille martyr in craticula non dedecus et ignominiam, potius famam, gloriam et honorem invenerit. Craticula enim fuit ei thronus gloriæ et honoris, quia in craticula positus magnam sibi gloriam conciliavit 1. in urbe Roma; 2. in toto terrarum orbe; 3. in cœlo.

1. Antequam in craticula ureretur sanctus Laurentius, magno in honore habebatur in urbe Roma propter Leviticum ministerium quo digne fungebatur, propter bona Ecclesiæ quæ fideliter pauperibus distribuebat et propter crebra miracula quæ operabatur; in craticula autem patiens, majorem sibi in urbe Roma gloriam comparavit, quia in craticula, velut in throno

majestatis rutilans, *triumphavit* de imperatore tyranno, cujus supplicis flecti nequivit; *triumphavit* de tortoribus, quibus insultavit; *triumphavit* de supplicis, quæ parvipendit; *triumphavit* de igne elementari, quem interno amoris sui igne vicit. Et ideo Romani demirantes eximios Laurentii in craticula assati, triumphos, majori eum honore prosecuti sunt, ipsumque et craticulam, quæ triumphorum ejus instrumentum fuit in æternum venerabuntur: *in honorem transierunt triumphi etiam instrumenta supplicii* (S. Leo ser. de S. Laur.). Die fere integra Laurentium supra craticulam remansisse censent nonnulli auctores: huncque diem sanctus Augustinus *triumphalem diem* (ser. 7 de divers.) appellat, quia hac die in craticula, velut in throno existens, gloriosissimos retulit triumphos, quibus urbem Romam plurimum decoravit et ad majorem sibi honorem impendendum induxit. Laurentius in craticula triumphis suis Romam, totumque Romanum imperium decoravit et illustravit; unde a Ruperto abbate vocatur *decus Romani imperii*, et ut assertit sanctus Leo summus Pontifex, sicut Stephanus Jerosolymam, ita Laurentius Romam decoravit et glorificavit: *tam illustris Roma Laurentio, quam clarificata est Jerosolyma Stephano*. Sicut autem Laurentius triumphis suis Romam decoravit et illustravit, ita triumphis quos in craticula retulit, urbem Romam ad sibi majorem honorem impendendum excitavit: etenim ab illa die, qua in craticula triumphavit Laurentius, eum urbs Roma summo in honore semper habuit, eumque usque ad mundi finem venerabitur. Si vero craticula fuit Laurentio thronus gloriæ et honoris, quia in craticula patiens et moriens maximum in urbe Roma sibi honorem comparavit; craticula fuit ei etiam thronus gloriæ et honoris, *quia in craticula patiens et moriens, maximam sibi in toto terrarum orbe gloriam conciliavit*.

2. Laurentius in craticula tanta fide, tanta patientia, tanta charitate, totque aliis eminentissimis effulsit virtutibus, ut mundum illuminaverit universum: *tanta ejus martyris gloria extitit, ut passione sua mundum plane illuminaverit universum* (S. Aug. ser. 30 de SS.). Si sol in eodem semper cœli

loco consisteret, unum tantum hemisphærium, non totum orbem illuminaret; Laurentius autem in craticula tot virtutibus emicat, ut in ea veluti in throno immobilis permanens, non unum hemisphærium, at universum terrarum orbem illuminaverit. Sicut autem Laurentius in craticula, totum terrarum orbem illuminat, ita et Laurentium in craticula, velut in throno gloriæ suæ sedentem totis terrarum orbis veneratur. Ubique narratur ejus virtutes, ubique prædicantur ejus miracula, ubique celebrantur ejus triumphus, et ut ait sanctus Maximus, *triumphum beati Laurentii totus ubique mundus consona devotione concelebrat* (hom. 1 de S. Laur.). Cum christianos persequerentur tyranni, pro eorum gloria decertarunt; dum illos deprimere et dedecorare contenderent, eos glorificaverunt, eosque gloriosos, omnique honore dignos effecerunt: non illos vicerunt, imo provexerunt: *provexerunt martyres, non vicisti* (S. Aug. ser. 8 de S. Laur.). Jamvero martyres nullus unquam tyrannus magis evexit, quam Decius; et inter martyres nullum magis quam Laurentium; cum enim illum in craticula assari præcepit, ei thronum præparavit; quia in nobili illa craticula tamquam in gloriæ throno non solum a Romanis civibus, verum et ab omnibus fere terræ habitabilis incolis honoratur. Equidem Roma, urbium regina, catholice caput Ecclesiæ, nobilitata Petro, illustrata Paulo, innumerisque rutilans sanctorum agminibus, speciali cultu Laurentium in craticula triumphantem semper venerata est; tamen sicut Laurentius in craticula non solum Romam, etiam universum mundum illuminavit, ita et universus terrarum orbis Laurentii craticulam et Laurentium in craticula, velut in throno suo rutilantem et triumphantem demiratur et veneratur. Heu! quot in hujus sancti martyris honorem Ecclesiæ in toto terrarum orbe ædificate! Quot sermones panegyrici in ejus honorem conscripti et recitati! Quot solemnia celebrata! Quot reges, quot principes, quotque summi Pontifices e thronis suis descendentes, ante sancti hujus martyris craticulam, ejusque alias reliquias se prostraverunt! Certe nunquam verbis explicare possemus, quantam sanctus hic Levita in craticula

existens in universo terrarum orbe assecutus sit gloriam. Itaque craticula fuit thronus gloriæ ejus, quia in illa assatus, magnam in toto terrarum orbe sibi gloriam conciliavit; fuit etiam thronus gloriæ ejus, quia per eam *magnam sibi in cælo gloriam comparavit*.

3. Martyres de tyrannis victores evadunt, cum pro Christi gloria mortem obeunt: tunc vincunt, cum occiduntur: *vincimus cum occidimur* (Tertull.). Disceptatio et pugna quædam initur martyrem inter et tyrannum; tyrannus a martyre exigit, ut vivat, negetque Christum; martyr vero ait: moriar, ne Christum negem. Ergo cum pro Christi gloria moriuntur martyres, sua morte tyrannos vincunt et de iis gloriose triumphant: tunc tyranni confusione operiuntur, eo quod obtinere non potuerint quod obtinere expetebant. Si autem de tyrannis martyres victores evadunt, eis magna debetur in cæli gloria, quam victoribus promisit, qui non mentitur Deus: *qui vicerit, dabo ei sedere mecum in throno meo* (Apoc. 3). Quantam ergo gloriam in cælo sibi comparavit sanctus Laurentius! Quam gloriosam et pretiosam coronam in paradiso obtinere meruit invictus ille martyr, in craticula cruciatus! *Quam gloriose et quanta multitudine, quantaque florum varietate distincta Laurentii martyris fulget corona!* (Ang. ser. 2 de S. Laurentio). Certe cum sanctus ille Levita in craticula exustus, præ cæteris omnibus martyribus fortius et generosius dimicasse ac gloriosiore de tyranno victoriam retulisse videatur, ita et majori gloria eum in cælo fuisse donatum, nobiliorique corona eum redimitum fuisse merito creditur. Fuit ergo craticula Laurentio, non solum cathedra prædicatoris et lectus quietis, verum etiam thronus gloriæ et honoris. Contemplerur jam sanctissimum hunc martyrem in hac cathedra, in hoc lecto et in hoc throno: ac ex ejus exemplis ali-quod ad profectum nostrum spirituales emolumentum elicere conemur. Craticula ei fuit cathedra prædicatoris: audiamus eum in hac cathedra concionantem, ac patientiam, constantiam, Deique amorem nos docentem. Audiamus eum, et quod inspirat perficientes, patienter, constanter et propter Deum tribulationes

quasque perferamus. Craticula fuit ei etiam lectus quietis propter Christum, cujus præsentia recreabatur, propter paradisi gloriam, quam contemplantur et propter inferni pœnam, a qua præservabatur. Heu! si in hoc mundo tribulationes patimur, imploremus auxilium Christi, qui nostros potest lenire dolores; cœlestem contemplerur gloriam, quam obtinebimus, si pro Christi amore patiamur: tormentorum inferni meditetur gravitatem, quam levibus et momentaneis tribulationibus pro Christo passis vitare valeamus. Hæc si serio perpendamus, ad-versa quævis nobis suavia fient. Craticula tandem fuit Laurentio thronus gloriæ, quia in craticula patiens, magnam sibi in urbe Roma, in toto terrarum orbe et in cælo gloriam comparavit; et nos dira quaque cum Laurentio generose patiamur, et si non in hoc mundo, saltem in cælo magnum obtinebimus gloriæ pondus: pro momentanea enim tribulatione, quam pro Dei amore patienter in præsentī vita sustinemus, dabit nobis Deus in cælo æternum gloriæ pondus. Amen.

DE SANCTA CLARA

CONCIO PRIMA.

Quæ est ista? (Cant. 8, 5).

Ut perfecte dignosci possit, quæ et qualis fuerit illustris illa virgo, cujus hodie festum celebramus, audiendus esset Seraphicus Pater sanctus Franciscus, qui apprime novit, quo duceretur spiritu, quibus decoraretur virtutibus, quibusque meritis et perfectionibus hæc Christi sponsa polleret. Si jam, Deo sic volente, in hoc pulpito appareret et de sanctissima virgine Clara sermonem institueret vir ille Seraphicus, diceret haud dubie, eam fuisse virginem facie decoram, conditione nobilem, in omni pie-